

ไนจีเรียเอาตัวกับ AfCFTA แล้ว.. มีความสำคัญอย่างไร?

เมืองเลกอส ประเทศไนจีเรีย

เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม ปี 2019 นายโมฮามาตู บูฮารี ประธานาธิบดีไนจีเรียได้ร่วมลงนาม The African Continental Free Trade Agreement (AfCFTA) ณ ที่ประชุมสหภาพแอฟริกา (AU Summit) ซึ่งถูกจัดขึ้นที่เมืองเนียเม (Niamey) ประเทศไนเจอร์ ทำให้ไนจีเรียกลายเป็นประเทศลำดับที่ 55 ซึ่งเข้าร่วม AfCFTA และเป็นสัญญาณดีว่าในอนาคตอันใกล้ AfCFTA จะมีผลบังคับใช้ได้จริง และเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของเศรษฐกิจแอฟริกา

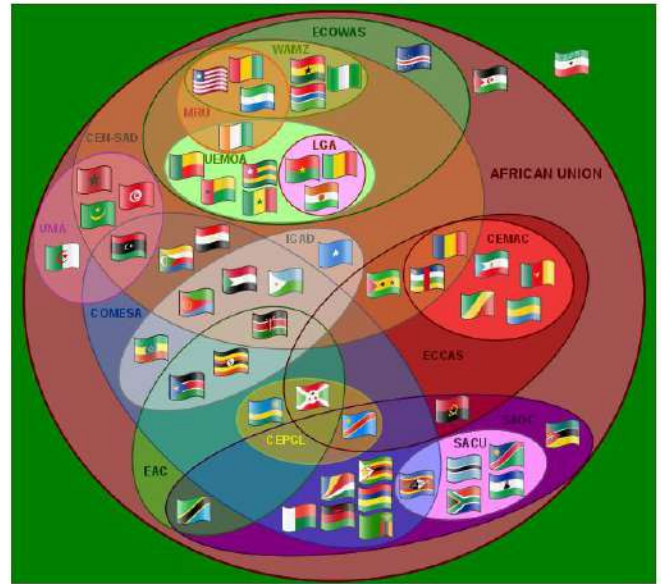
เป็นที่ทราบดีว่ากลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกาเป็นกลุ่มประเทศที่เริ่มต้นก่อสร้างประเทศช้ากว่าประเทศอื่นๆ ทั่วโลก เนื่องจากเป็นทวีปที่มีความหลากหลายทางชนชาติ อีกทั้ง การเคยตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกมานาน ทำให้หลายๆ ประเทศในทวีปแอฟริกาเริ่มต้นการพัฒนาประเทศภายหลังปี 1960 ไม่เพียงเท่านั้น ภายหลังจากกลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกาต่างได้รับเอกราชต่างก็ยังไม่สามารถพึ่งพาซึ่งกันและกันได้ ด้วยข้อจำกัดและอุปสรรคนานาประการ อาทิ โครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างประเทศ และความไม่สงบบริเวณชายแดน เป็นต้น จากสาเหตุที่ถูกหยิบยกมาข้างต้น สะท้อนว่ากลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกาขาดการบริหารจัดการทรัพยากรของประเทศตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ทุกๆ

ประเทศต่างมีทรัพยากรที่สำคัญ แต่ทำได้เพียงการส่งออกวัตถุดิบโดยไม่มีการแปรรูปหรืออาจะมี แต่ก็เป็นแปรรูปอย่างง่าย โดยความเชื่อมโยงของห่วงโซ่คุณค่าของสินค้าภายในกลุ่มไม่ซับซ้อน ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจต่ำ ใน การนี้ กลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกาจึงต่างมีแนวคิดที่จะเพิ่มช่องทางความร่วมมือและร่วมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจระหว่างกัน

ในที่สุด ความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคภายในกลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกาจึงถือกำเนิดขึ้น (ไม่ได้ไล่เรียงตามระยะเวลาการเกิดของแต่ละกลุ่มความตกลง) อาทิ

- สหภาพแอฟริกา (African Union: AU) ซึ่งแต่เดิมคือ องค์การเอกภาพแอฟริกา (Organization of African Unity: OAU) ก่อตั้งในปี 1963 โดยมีประเทศร่วมก่อตั้งทั้งหมด 32 ประเทศ ก่อนที่ AU จะถือกำเนิดขึ้นในปี 2002 และปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 55 ประเทศ
- Community of Sahel-Saharan States (CEN-SAD) เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งในปี 1998 โดยประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มเป็นประเทศทางแอฟริกาตะวันตกและบริเวณเหนือทะเลทรายซาฮารา ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกมากถึง 29 ประเทศ
- Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA) เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งในปี 1994 มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 21 ประเทศ โดยประเทศส่วนใหญ่อยู่ทางฝั่งตะวันออกของทวีปแอฟริกา ตั้งแต่ตูนิเซียไปจนถึงเอสวาตีนี

- East African Community (EAC) แม้จะเป็นกลุ่มไม่ใหญ่ มีสมาชิกจำนวน 6 ประเทศบริเวณทะเลสาบวิกตอเรียและซูดานใต้ แต่เป็นกลุ่มที่ค่อนข้างประสบผลสำเร็จ โดย EAC เริ่มต้นตั้งแต่ปี 1967 และล้มเลิกไปในปี 1977 ก่อนที่จะถูกนำกลับมาปิดผนึกอีกครั้งในปี 2000
- Economic Community of Central African States (ECCAS/CEEAC) เป็นกลุ่มของประเทศในทวีปแอฟริกาตอนกลาง มีจำนวนสมาชิก 10 ประเทศ
- Economic Community of West African States (ECOWAS) เป็นกลุ่มของประเทศในทวีปแอฟริกาฝั่งตะวันตก มีจำนวนสมาชิก 15 ประเทศ โดยมีความน่าสนใจที่ขนาดเศรษฐกิจ 675 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และจำนวนประชากร 350 ล้านคน
- Intergovernmental Authority on Development (IGAD) เป็นกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 8 ประเทศ โดยเป็นกลุ่มประเทศบริเวณลุ่มน้ำไนล์ (ไม่รวมอียิปต์) และประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณส่วนนอแรดของทวีปแอฟริกา
- Southern African Development Community (SADC) กลุ่มของประเทศในทวีปแอฟริกาทางตอนใต้ โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาความร่วมมือ The Southern African Development Coordination Conference (SADCC) ในปี 1980 ก่อนที่จะขยายผลสู่ SADC ในปี 1992
- Arab Maghreb Union (UMA) กลุ่มประเทศอาหรับในทวีปแอฟริกา มีจำนวนสมาชิก 5 ประเทศ มีจุดเด่นคือ GDP ต่อหัวสูง และอยู่ติดกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน สะดวกต่อการค้าขายกับทวีปยุโรป

Euler Diagram for African Intergovernmental Organizations

ที่มา: Antigoni, Wikipedia

จาก Euler Diagram จะเห็นว่าแต่ละความตกลงมีความซับซ้อน ยุ่งเหยิง ไม่มีประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการภายในทวีปแอฟริกา ทำให้ AU ซึ่งเป็นความตกลงที่ครอบคลุมทับทุกความตกลงในทวีปแอฟริกา กลายเป็นความหวังของทวีป นำไปสู่แนวคิดของการจัดตั้ง AfCFTA

โดย AfCFTA ในความตกลงด้านการค้ามีการลงนามโดยประเทศสมาชิกจำนวน 22 ประเทศ ในวันที่ 21 เดือนมีนาคม ปี 2018 ณ เมืองคิกาลี (Kigali) เมืองหลวงของประเทศรวันดา ประเทศที่ได้ชื่อว่าสิงคโปร์แห่งแอฟริกาก่อนที่ประเทศอื่นๆ จะทยอยลงนาม และเป็นไนจีเรียกับเบนิน เป็นประเทศสมาชิกลำดับที่ 53 และ 54 พร้อมกันลงนามในวันที่ 7 กรกฎาคม ปี 2019 โดยมีเพียงเอริเทรียประเทศเดียวเท่านั้นที่ยังไม่ร่วมลงนามความตกลง AfCFTA

อีกทั้ง ตามความตกลง AfCFTA กำหนดไว้ว่าจะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อประเทศสมาชิกจำนวนอย่างน้อย 22 ประเทศร่วมแถลงสัตยาบัน ซึ่ง ณ ปัจจุบัน มีสมาชิกแถลงสัตยาบันแล้ว 27 ประเทศ ส่งผลให้ AfCFTA ถือว่ามีผลบังคับใช้ได้ทันที

ซึ่งตัวอย่างที่ได้กล่าวมานั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่ง เพราะยังมีความร่วมมือย่อยระหว่างกลุ่มอีกมาก และเพื่อที่จะให้เห็นความตกลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทวีปแอฟริกาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงใช้ Euler Diagram for African Intergovernmental Organizations ในการแสดงตัวอย่าง โดยใช้วงกลมแทนความตกลงต่างๆ ล้อมรอบธงชาติของชาตินั้นๆ ซึ่งอยู่ภายใต้ความตกลง

อย่างไรก็ตาม การก้าวเดินที่รวดเร็วของความตกลงนี้ ในทางปฏิบัติจะเป็นไปอย่างไรราบรื่นหรือไม่ เพราะการเจรจา อื่นๆ อีกหลายรายการยังไม่ได้ข้อสรุป โดยความตกลงด้านการค้าที่เมืองคิกาลีที่มีข้อสรุปไปแล้ว ได้แก่ พิธีทางการค้า กระบวนการระงับข้อพิพาท ความร่วมมือระหว่างศุลกากร การอำนวยความสะดวกด้านการค้า และกฎว่าด้วยถิ่น กำเนิดสินค้า ส่วนที่ยังไม่ได้ข้อสรุปและจะถูกนำไปเจรจา การต่อ ณ ที่ประชุม AU ในปี 2020 คือ ขีดความสามารถทางการแข่งขัน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการลงทุน

แน่นอนว่า นอกจาก AfCFTA จะเป็นความหวังของทวีป แอฟริกาแล้ว ยังเป็นความหวังของนักธุรกิจจากภายนอก รวมถึงนักธุรกิจไทยอีกด้วย เพราะหาก AfCFTA บรรลุไปด้วยดี การทำธุรกิจในทวีปแอฟริกาจะมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น

จากสถานการณ์ ณ ปัจจุบันของความตกลง หากไม่นับรวม ความท้าทายด้านโครงสร้างพื้นฐาน AfCFTA จะส่งผลให้ ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าในทวีปแอฟริกาจะสูงขึ้นอย่าง แน่นนอน กล่าวคือ เมื่อเลือกฐานการผลิตในประเทศใด ประเทศหนึ่งแล้ว สามารถนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศ ใกล้เคียงมาใช้ได้ รวมไปถึงภายในภูมิภาคยังสามารถเป็น ตลาดรองรับสินค้าที่ทำการผลิตแล้วได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มสินค้าที่การผลิตมีความซับซ้อนยิ่งขึ้นและต้องมีการใช้สินค้าขั้นกลางเป็นวัตถุดิบมากขึ้น ในขณะนี้คงยัง ไม่ได้รับความสะดวกมากนัก และยังคงรอผลการเจรจา ด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการลงทุนต่อไป

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนขอฝากไว้ว่าทวีปแอฟริกาเป็นทวีปที่มี พัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โอกาสยังเปิดกว้าง และมีความ น่าสนใจยิ่ง แต่ในทศวรรษที่รวดเร็วนี้ หลายๆ อย่างก็ยังไม่นิ่ง และเปลี่ยนแปลงได้เสมอ การติดตามข่าวสารทวีปแอฟริกา อย่างใกล้ชิดจึงมีความจำเป็นและช่วยให้ไม่พลาดโอกาส เหล่านั้นไป

แหล่งอ้างอิง

1. <https://au.int/en/cfta>
2. <http://www.uneca.org/oria/pages/cen-sad-community-sahel-saharan-states>
3. www.comesa.int
4. www.eac.int
5. ceeac-eccas.org
6. <http://www.ecowas.int>
7. www.igad.org
8. www.sadc.int
9. <http://www.umaghrebarabe.org/en>
10. <https://www.aljazeera.com/news/2019/07/economic-game-changer-african-leaders-launch-free-trade-zone-190707195025885.html>
11. <https://www.theeastafrican.co.ke/business/Nigeria-President-Buhari-signs-AfCFTA-agreement/2560-5186604-13upwhpz/index.html>
12. <https://qz.com/africa/1657861/nigeria-to-sign-africa-free-trade-agreement-afcfta/>
13. https://en.wikipedia.org/wiki/African_Economic_Community
14. <https://www.reuters.com/article/us-africa-trade-nigeria/nigeria-signs-africa-free-trade-agreement-statement-idUSKCN1U20K7>